

श्रीः  
श्रीमते रामानुजाय नमः  
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः  
श्रीसीतालक्ष्मणभरतशत्रुघ्नहनुमत्समेत श्रीरामचन्द्र परब्रह्मणे नमः

श्रीमद्रामायणे वाल्मीकीये आदिकाव्ये अयोध्याकाण्डे

॥ एकाशीतितमः सर्गः ॥

*This document has been prepared by*

*Sunder Kidāmbi*

*with the blessings of*

श्री रङ्गरामानुज महादेशिकन्

*His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam*

श्रीः  
श्रीमते रामानुजाय नमः  
श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः  
श्रीसीतालक्ष्मणभरतशत्रुघ्नहनुमत्समेत श्रीरामचन्द्र परब्रह्मणे नमः

## ॥ एकाशीतितमः सर्गः ॥

प्रातर्मङ्गलवाद्यघोषमाकर्ण्य भरतस्य दुःखं तत्सन्निवर्त्य विलपनं  
राजसभामागतेन वसिष्ठेन मन्त्रिप्रभृतीनानयितुं दूतानां प्रेषणम्

ततो नान्दीमुखीं रात्रिं भरतं सूतमागधाः।  
तुष्टुवुः सविशेषज्ञाः स्तवैर्मङ्गलसंस्तवैः ॥ 2.81.1 ॥

सुवर्णकोणाभिहतः प्राणदद्यामदुन्दुभिः।  
दध्मुः शङ्खांश्च शतशो वाद्यांश्चोच्चावचस्वरान् ॥ 2.81.2 ॥

स तूर्यघोषः सुमहान् दिवमापूरयन्निव।  
भरतं शोकसन्तप्तं भूयः शोकैररन्धयत् ॥ 2.81.3 ॥

ततः प्रबुद्धो भरतस्तं घोषं सन्निवर्त्य च।  
नाहं राजेति चोक्त्वा तं शत्रुघ्नमिदमब्रवीत् ॥ 2.81.4 ॥

पश्य शत्रुघ्न कैकेय्या लोकस्यापकृतं महत्।  
विसृज्य मयि दुःखानि राजा दशरथो गतः ॥ 2.81.5 ॥

तस्यैषा धर्मराजस्य धर्ममूला महात्मनः।  
परिभ्रमति राजश्रीर्नौरिवाकर्णिका जले ॥ 2.81.6 ॥

यो हि नः सुमहान् नाथः सोऽपि प्रव्राजितो वने।  
अनया धर्ममुत्सृज्य मात्रा मे राघवः स्वयम् ॥ 2.81.7 ॥

इत्येवं भरतं वीक्ष्य विलपन्तमचेतनम्।  
कृपणा रुरुदुः सर्वाः सुस्वरं योषितस्तदा ॥ 2.81.8 ॥

तथा तस्मिन् विलपति वसिष्ठो राजधर्मवित्।  
सभामिक्ष्वाकुनाथस्य प्रविवेश महायशाः ॥ 2.81.9 ॥

शातकुम्भमयीं रम्यां मणिहेमसमाकुलाम्।  
सुधर्मामिव धर्मात्मा सगणः प्रत्यपद्यत ॥ 2.81.10 ॥

स काञ्चनमयं पीठं स्वस्त्यास्तरणसंवृतम्।  
अध्यास्त सर्ववेदज्ञो दूताननुशशास च ॥ 2.81.11 ॥

ब्राह्मणान् क्षत्रियान् योधानमात्यान् गणवल्लभान्।  
क्षिप्रमानयताव्यग्राः कृत्यमात्ययिकं हि नः ॥ 2.81.12 ॥

सराजपुत्रं शत्रुघ्नं भरतं च यशस्विनम्।  
युधाजितं सुमन्त्रं च ये च तत्र हिता जनाः ॥ 2.81.13 ॥

ततो हलहलाशब्दो महान् समुदपद्यत।  
रथैरश्वैर्गजैश्चापि जनानामुपगच्छताम् ॥ 2.81.14 ॥

ततो भरतमायान्तं शतक्रतुमिवामराः।  
प्रत्यनन्दन् प्रकृतयो यथा दशरथं तथा ॥ 2.81.15 ॥

हृद इव तिमिनागसंवृतः  
स्तिमितजलो मणिशङ्खशर्करः।  
दशरथसुतशोभिता सभा  
सदशरथेव बभूव सा पुरा ॥ 2.81.16 ॥

॥ इत्यार्षे श्रीमद्रामायणे वाल्मीकीये आदिकाव्ये  
अयोध्याकाण्डे एकाशीतितमः सर्गः ॥